

СТАНОВИЩЕ

**по дисертация за присъждане на образователна и научна степен „Доктор”
на Светлана Кирилова Божилова, редовен докторант**

Тема на дисертацията: „Семиотични аспекти на телевизионното творчество” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (журналистика)

Изготвил становището: Проф. д.пс.н. Толя Стоицова
Департамент „Масови комуникации”, НБУ

Представеният за защита дисертационен труд от докторант Светлана Божилова, свързан със семиотиката в телевизионното творчество, представлява дългогодишно научно изследване, тъй като докторантът работи години в областта на телевизионната журналистика. Актуалността на изследването – в теоретичен и емпирико-анализаторски план, е продиктувана от отсъствието в нашата научна литература на цялостно разглеждане на телевизионната продукция именно от семиотична гледна точка.

Дисертацията е структурирана нестандартно за подобен труд – в шест основни глави, придружени от увод, заключение, библиография и приложение. Така трудът обхваща номерирани 219 страници.

Без да правя детайлен анализ по глави, ще дам по-скоро един щрих в съдържателен план като отбележа достойнствата на работата. Напълно логично, първата глава е посветена на знака като семиотична категория. Както самият докторант въвежда подзаглавие, в тази част се прави подробна и според мен сполучлива познавателна и психологична характеристика на знака. Цитирани са много автори – класически и съвременни на български, руски, френски и английски език. Още от тази част за мен е ясно, че докторант Божилова добре познава научната литература в областта, в която работи.

Във втората глава, ТВ език е представен като знакова система. Привързана съм към категоризацията на Умберто Еко за ТВ език и затова за мен беше удоволствие да прочета представянето и сполучливия анализ, който прави докторант Божилова на сложната структура на екранния език. Много подходящо анализът се разширява и към възможността на невербалната комуникация, или с метафора – „езикът на тялото“, да допринесе за схващането на ТВ продукция като се достига до съществената част, а именно – синтагматиката и парадигматиката. Анализът на цялостната система на понятия и

асоциации (парадигматиката), както и определянето и дебатирането на относително самостоятелните смислово комуникативни единици задълбочава много добре авторския подход към избраната от него семиотичната рамка на интерпретация на ТВ продукцията.

Следващите две части „Телевизионният превод на художествените езици“ и „Семантиката на телевизионния телевизионен документален образ“ представляват фокусиране и специфициране на широката теоретична платформа върху, която първоначално стъпва докторантът. Искан да отбележа и психологизирането на аспекта на телевизионното възприемане до неговата психофизиологична основа. Вярна е и констатацията, която прави Светлана Божилова, че ТВ продукцията въздейства различно на различните хора, както като сила на ефекта, така и в съдържателен план.

Най-същественният момент в главата „Телевизионният текст като семиотичен механизъм“ е семиотичното типологизиране на комуникативните знакови единици в текста. Като обсъждаме текста от различни гледни точки, нека тук отбележа и нещо, характерно за целия труд и безспорно достойнство на докторанта. Това е отличният език и стил на писане – ясен, еднозначен и въздействащ.

Последната част на дисертацията логически обобщава направените анализи като се посвещава на прагматиката на ТВ текст. В уникалността на телевизионната комуникация се сливат три времена, както анализира авторът Светлана Божилова. Наподобявайки действителността, телевизионната продукция се превръща във „втора реалност“, а прагматиката на ТВ изразна система води до един от най-съществените ѝ аспекти – изучаване на ефектите на въздействие.

Заключението представя подробни изводи – 17 на брой, от цялостната дисертационна разработка.

Специално внимание искам да обърна на семиотичния модел за анализ на ТВ текст, представен изненадващо за мен не в основния текст на дисертацията, а в приложение. Той е много добре структуриран и подробно разработен. Става въпрос за документалния филм „Unplugged“, посветен на 120 годишнината от създаването на Софийски университет, филм, на който продуцент е авторът на дисертацията. Този анализ за мен е едно от най-големите достойнства на работата, представена за рецензиране.

Авторефератът отговаря на изискването да представи в лаконичен и обобщен вариант текста на дисертацията. Посочените четири приносни моменти приемам така,

както са формулирани. Смятам, че те са представени скромно и има поне още един принос, свързан с цитираното от мен приложение на семиотичния модел към конкретен текст на документалния филм.

Искам да споделя и някои бележки и пропуски в работата според мен.

1. Като привърженик на класиката в жанра „дисертационен труд“, смятам, че структурата на дисертацията на докторант Божилова наподобява по-скоро монографичен труд с толкова много глави. По-подходящо за мен би било структуриране в три части. Например, в първата, представяне на обща теория за знаците – семиотичен ракурс, втората – специфика на прилагането на семиотичния анализ към ТВ език и третата – емпирична, конкретно приложение на семантичния модел за анализ на ТВ текст.
2. Въпреки конкретизирането на предмета на анализ, в увода отсъства формулирането на теза. Затова и в заключението няма препратка подкрепя ли се или се отхвърля тезата. Бих желала да чуя на официалната защита вербализиране на тезата от докторант Божилова.
3. Мисля, че част от научна литература би могло да не се използва, тъй като е остаряла. Разбира се, не става дума за някои класически разработки, които са „вечно“ актуални.
4. Според мен авторефератът би могъл да бъде още по-синтезиран – сега обхваща 68 с., както и формулировката на приносите – по-прецизна.
5. И в дисертацията, и в автореферата, не са представени публикациите на докторанта по темата. Аз ги изисках по административен път и ги получих. Те надхвърлят изискванията – 7 на брой са, публикувани в сериозни научни издания като Годишника на СУ, сп. Журналистика“ и др.

Позволявам си тези критични бележки, които не омаловажават работата на докторанта, защото искам да предложа дисертацията да бъде издадена като книга, за да бъде полезна не само за изследователите, но и за практиците. Разбира се, неточностите и излишните детайли е необходимо да бъдат отстранени.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Познавам от години работата на докторант Светлана Божилова, цитирала съм в мой статии нейни публикации. Като докторант, тя представя сериозно разработен аналитичен

дисертационен труд с изводи, подкрепени с емпирично прилагане на създаден от нея семиотичен модел за анализиране на конкретен ТВ текст. Затова и мисля, че защитата е позакъсняла. Самият докторант пише и се изразява много точно, което прави детайлния текст лесно разбираем и въздействащ. Авторефератът пресъздава точно съдържанието на дисертацията с приносите в нея. Докторантът има необходимите публикации по темата. Отново подчертавам, че бележките ми са доброжелателни, насочени по-скоро към евентуалното публикуване на труда в монография и не принизяват по никакъв начин достойнствата на дисертацията. За мен без съмнение рецензираният труд удовлетворява изискванията за исканата степен и затова предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научната степен „Доктор“ на Светлана Кирилова Божилова за дисертацията ѝ на тема „Семиотични аспекти на телевизионното творчество“.

8.05.2015

Член на научното жури:

Проф. д.пс.н. Толя Стоицова